

Sygn. akt I CSK 3520/22

POSTANOWIENIE

Dnia 24 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mariusz Załucki

w sprawie z powództwa A. M. i A. M.1
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o zapłatę i ustalenie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 24 listopada 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanej
od wyroku Sądu Okręgowego w Elblągu
z dnia 26 stycznia 2022 r., sygn. akt I Ca 466/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 2 700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwany Bank S.A. z siedzibą w W. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w Elblągu z 26 stycznia 2022 r., którym oddalono jego apelację od wyroku Sądu Rejonowego w Ostródzie z 21 września 2021 r., wydanego w sprawie z powództwa A. M. i A. M.1 o zapłatę.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących

rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.).

Pozwany uzasadnił wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania występowaniem następujących zagadnień prawnych:

1. Czy wyrokowanie w przedmiocie unieważnienia umowy kredytu zawartej z konsumentem z uwagi na abuzywność klauzul przeliczeniowych lub też przy przyjęciu bezwzględnej nieważności umowy w oparciu o art. 58 k.c. w sytuacji w której konsekwencją może być upadek takiej umowy jest możliwe dopiero wówczas, jeśli sąd pouczy powoda-konsumenta w trybie art. 156¹ k.p.c. o prawdopodobnym wyniku sprawy w świetle zgłoszonych wcześniej twierdzeń i dowodów oraz o konsekwencjach dotyczących dalszego obowiązywania umowy lub upadku spornej umowy, w tym ewentualnego wpływu tych okoliczności na sytuację konsumenta, a następnie odbierze od konsumenta wyraźne oświadczenie o woli dalszego obowiązywania względem niego spornej umowy w całości albo o zgodzie na upadek umowy?

2. Czy o walucie wierzytelności z tytułu umowy kredytu denominowanego w walucie innej niż waluta polska decyduje waluta wskazana w treści umowy kredytu jako waluta kredytu czy - inna niż waluta wskazana w treści umowy kredytu - waluta, w jakiej zgodnie z umową realizowane są przepływy pieniężne (w jakiej spełniane są świadczenia)?

3. Czy na gruncie umowy o kredyt denominowany w walucie obcej pojęcie „oddanie do dyspozycji środków pieniężnych” kredytobiorcy należy utożsamiać z faktyczną wypłatą środków pieniężnych tytułem kredytu?

4. Czy umowa kredytu, w której kwota kredytu i wysokość rat została wyrażona w walucie obcej, natomiast jego wypłata i spłata następowała w walucie polskiej, po stwierdzeniu niedozwolonego charakteru postanowień odsyłających do kursu kupna i sprzedaży z tabel kursowych banku, zawiera wszystkie elementy przedmiotowo istotne w rozumieniu art. 69 ust. 1 i 2 pr. bank, w szczególności

kwotę i walutę oddanego do dyspozycji kredytobiorcy kredytu i czy może ona, wobec treści art. 385¹ § 2 k.c., dalej obowiązywać?

Skarżący sformułował następujące zagadnienia prawne:

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) powinno spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c. – zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, z 14 września 2012 r., I UK 218/12), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, z 24 października 2012 r., I PK 129/12). Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu na okolicznościach mieszczących się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń, a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu. Skarżący, wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne, powinien sformułować to zagadnienie, wskazać na wyłaniające się poważne wątpliwości interpretacyjne, przytoczyć argumenty prowadzące do rozbieżnych ocen i wykazać, że wyjaśnienie przedstawionego zagadnienia będzie miało znaczenie zarówno dla praktyki sądowej, jak i dla rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej. Chodzi przy tym wyłącznie o poważne wątpliwości, wykraczające poza poziom zwykłych wątpliwości prawnych, które powstają niemal w każdym procesie decyzyjnym (zob. np. postanowienie SN z 26 października 2021 r., I CSK 266/21 oraz z 30 czerwca 2021 r., III CSK 53/21).

Odnosząc się do pierwszego i ostatniego zagadnienia należy podnieść, że kwestia ta została już wyczerpująco wyjaśniona w orzecznictwie SN i TSUE i obecnie nie wymaga dalszej analizy. Zgodnie ze stanowiskiem judykatury w razie przyjęcia przez sąd, że po usunięciu klauzul uznanych za abuzywne umowa

w dalszej części musi pozostać nieważna, należy dać prymat woli konsumenta, aby nie doprowadzić do jego nieuzasadnionego pokrzywdzenia (zob. m.in. wyrok z dnia 3 października 2019 r., C-260/18, w którym TSUE orzekł, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że z jednej strony skutki dla sytuacji konsumenta wynikające z unieważnienia całości umowy, takie jak te, o których mowa w wyroku z 30 kwietnia 2014 r., Kásler i Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282), należy oceniać w świetle okoliczności istniejących lub możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu, a z drugiej strony, do celów tej oceny decydująca jest wola wyrażona przez konsumenta w tym względzie. W późniejszym wyroku z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, TSUE podkreślił jednak, że art. 6 i 7 dyrektywy 93/13 stoją na przeszkodzie temu, by sąd odsyłający usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści tego warunku poprzez zmianę jego istoty. Pogląd ten TSUE podkreślił ostatnio w wyroku wydanym w połączonych sprawach C-80/21 – C-82/21, wskazując że artykuł 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie orzecznictwu krajowemu, zgodnie z którym sąd krajowy może stwierdzić nieuczciwy charakter nie całości warunku umowy zawartej między konsumentem a przedsiębiorcą, lecz jedynie elementów tego warunku, które nadają mu nieuczciwy charakter, w związku z czym warunek ten pozostaje, po usunięciu takich elementów, częściowo skuteczny, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści tego warunku, który ma wpływ na jego istotę, czego zweryfikowanie należy do sądu odsyłającego. Problem ten był również przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22, z 13 maja 2022 r. II CSKP 293/22, II CSKP 405/22, z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, uchwała z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22).

W oparciu o przytoczone wyżej orzecznictwo rysuje się zatem zasada, zgodnie z którą w razie stwierdzenia abuzywności klauzuli umownej lub jej fragmentu, w sytuacji gdy nie istnieje możliwość dalszego wykonywania umowy,

nieważność powinna zostać orzeczona co do zasady. Jedyny wyjątek zachodziłby, gdyby orzeczenie nieważności doprowadziło do pokrzywdzenia samego konsumenta. Aby jednak doszło do zastosowania tego wyjątku, sąd rozpoznający sprawę musiałby dojść do przekonania, że orzeczenie nieważności umowy w całości będzie prowadzić do pokrzywdzenia konsumenta, a jednocześnie konsument musiałby tę opinię podzielać. Element woli konsumenta ma bowiem decydujący wpływ, jedynie w sytuacji, w której sąd dążyłby do obalenia całości umowy wbrew woli konsumenta, czyli odwrotnie niż podnosi skarżący.

Z kolei drugie i trzecie zagadnienie nie może stać się przyczyną przyjęcia skargi do rozpoznania ze względu na to, że jego rozwiązanie nie miałoby bezpośredniego wpływu na rozstrzygnięcie tej sprawy. Z uzasadnienia tego zagadnienia wynika bowiem, że skarżący dąży do określenia istoty świadczenia, do którego zobowiązany jest bank. Rozstrzygnięcie tego problemu nie wpłynęłoby jednak bezpośrednio na wynik sprawy, bowiem badaniu w świetle art. 385¹ k.c. podlegają również postanowienia dotyczące świadczeń głównych, jeżeli zostały sformułowane w sposób niejednoznaczny. Klauzula przelicznikowa podlegałaby zatem badaniu z perspektywy abuzywności w obu opisanych przez skarżącego wariantach. Należy również podkreślić, że zarówno waluta spełnienia świadczenia oraz chwila oddania środków do dyspozycji kredytobiorcy wynikają z postanowień danej umowy, wykładanych przez sąd zgodnie z zasadami przewidzianymi w art. 65 k.c., a efekt tak dokonanej wykładni stanowi jeden z elementów stanu faktycznego sprawy, niepodlegający kwestionowaniu na etapie skargi kasacyjnej na mocy art. 398³ § 3 k.p.c.

Z tej przyczyny Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania, o kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnął zaś na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 i § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie.